

Interview met Karen Oger n.a.v. de expo *Burcht Malpertuus* in het kader van het Reynaertjaar in Sint-Niklaas

Vijftig jaar geleden was Mark Liebrecht de eerste regisseur van het Reynaertmassaspel op de Grote Markt van Sint-Niklaas. Ter gelegenheid van deze herdenking organiseert de stad dit opnieuw, alsook is er een hedendaagse kunstexpo in het de Tentoonstellingszaal Zwijgershoek op de SteM-site met als centraal kunstenaar en curator, Karen Oger, kleindochter van Mark Liebrecht. Al jaren bouwt Karen aan een groeiende installatie rond de thematiek van het vossenepos. Vanuit haar eigen werk en het thema, selecteerde zij zestien kunstenaars.

Hilde Van Canneyt

Beste Karen, je bent curator van de tentoonstelling *Burcht Malpertuus*, in de tentoonstellingszaal Zwijgershoek. Kan je ons eerst je eigen kunstenaarspraktijk in een *elevator pitch* uitleggen, aub?

Karen Oger Vijf jaar geleden ontvluchtte ik het hectische binnenland. Tijdens mijn dagelijkse wandelingen op het strand vind ik de sporen terug van de producerende en consumerende mens. In eerste instantie begon ik zijn afval te fotograferen, maar al snel voelde ik mij verplicht dit afval mee te sleuren. Het blauwe afval verwerk ik sindsdien in een installatie onder de vorm van een berg, omdat deze geen vastomlijnde vorm heeft en ik daar steeds dingen bovenop kan gooien. Ook het niet-blauwe afval trok mijn aandacht. Dit afval wordt zorgvuldig gesorteerd en verwerkt tot platen, waarmee ik een installatie van volumes maak. Zo tracht ik orde te scheppen en de puinhoop die de mens van zijn wereld maakt, op te ruimen.

Een heel belangrijk element in je oeuvre is het creëren van werk dat nooit af zal zijn.

Karen Mijn werk gaat over de mens met zijn kleine kantjes: jaloezie, machtswellust, etc. Ik vermoed dat de mens waarschijnlijk nooit zal veranderen, ik zal moeten blijven rapen: de installatie met volumes zal uitbreiden en de blauwe berg blijft steeds groeien.

Je oeuvre is eveneens gekend om je werk op krantenfoto's met witte dierenmaskers.

Karen Net zoals in de mens zijn afval, vind je de reynaerdiaanse intriges eindeloos terug in de verhalen die we elke dag in onze kranten lezen. De witte geschilderde dierenmaskers verwijzen naar de personages uit het verhaal van Reynaert de Vos. De mens is na al die eeuwen niet veranderd, waardoor het middeleeuws verhaal nog altijd actueel is. Wanneer ik consequent de gezichten van de hoofdrolspelers overschilder, hou ik uiteindelijk de beer, de leeuw, de haan, de vos enzomeer, over. De beer is vaak de gulzigaard en de pineut, de leeuw is uit op macht, de vos is uiteraard de sluwe manipulator... Het zal je niet verwonderen, maar ook deze installatie zal nooit af zijn.

Je bent de kleindochter van Marcel Oger, al was zijn schuilnaam Mark Liebrecht. Hij was de eerste regisseur van het Reynaertmassaspel op de Grote Markt van Sint-Niklaas. Dit massaspel heeft je duidelijk geïnspireerd!

Karen Ik was pas vijf toen mijn grootvader stierf. Na zijn dood waren er de boeken en verhalen, maar nog interessanter vond ik de verkleedkledij en maskers van de acteurs die na het spektakel bij mijn grootouders in de kast lagen. Vermomd speelde ik vol overgave de verschillende rollen.

In de context van het Reinaertjaar in Sint-Niklaas, stel je vijftig jaar na datum een tentoonstelling samen over de Vos Reynaert. Hoe is deze expo tot stand gekomen?

Karen We willen meer dan we nodig hebben en zijn lui, waardoor we argeloos weggooien wat we teveel hebben. Via de rivieren komt deze overdaad in zee terecht, om na een zware storm door haar te worden uitgespuwd. Meestal volgen er dan enkele winderige dagen, waardoor die bedekking van rottend zeewier en plastic troep verdwijnt onder het zijdezachte zand. Door te graven naar deze laag, komen die verhalen van hebzucht, jaloezie en machtswellust terug bloot te liggen. Zo leg ik de link naar het hol van de vos Reynaert. De vos is sluw en probeert naïevelingen te manipuleren en mee in zijn hol te krijgen. Tegelijkertijd zijn er andere dieren waarmee hij complotten smeedt. Vandaar dat ik andere kunstenaars vroeg: wie daalt er mee af in Burcht Malpertuus? Ik speurde specifiek naar kunstenaars wiens werk iets theatraal, dierlijk, rauw - zelfs kwetsbaar - heeft en zo een belangrijke toevoeging betekent voor de expo.

Ben jij de raaf?

Karen Ik denk het. De raaf speelt al lang een belangrijke rol in mijn werk. Hij is de curieuzeneus die nieuwsgierig kijkt naar kunst, dus naar het leven en de mens.

Je bent in de zoektocht naar kunstenaars niet alleen in België gebleven.

Karen Kunstenaar Joseph Beuys trok naar Amerika om zich in een galerie samen met een coyote in een kooi te laten opsluiten. Voor de inheemse bevolking is de coyote wat voor ons een vos is: een sluw dier dat symbool staat voor de archetypische bedrieger. Het is interessant dat een Duitse kunstenaar dit dier in Amerika gaat opzoeken. Zo wil ik het universele karakter van het vossenepos aantonen.

Was het ook geen Frans verhaal over 'le renard'?

Karen Het in het Middelnederlands geschreven dierenepos zou neergepend zijn door een monnik uit onze contreien. Het verhaal is gebaseerd op Franse vossenverhalen *Le Roman de Renart*. De wortels van deze verhalen reiken tot in de klassieke oudheid.

Je koos zestien kunstenaars om de expo vorm te geven. Dat zijn er best veel. Op basis van welke criteria maakte je deze selectie?

Karen Kunst in het hol van de vos is theatraal, rauw, satirisch, kwetsbaar, dierlijk,... Op basis van deze criteria heb ik hen uitgekozen. Het is een mix geworden van bekende en minder bekende kunstenaars en een mengelmoes van verschillende leeftijden. Die dialoog vind ik interessant.

Zal er onderhuidse (cynische) humor in de tentoonstelling zitten?

Karen Niet dat het er bovenop ligt. Kunstenaars Jadot & Barbier creëren een subtiele installatie. Ik vertel nog niet wat, maar de kleine kantjes van de mens zullen onder de loep worden genomen! (*knipoogt*) Met zijn in lagen opgebouwde landschappen nodigt Hans Lemmen de toeschouwer uit om te graven naar het verhaal. En bevinden we ons met de tekeningen van Benny Luyckx boven of onder de grond? De zwarte holtjes zuigen onze blik op, maar geven hun geheimen niet prijs... Marius Ritiu maakt massieve rotsachtige installaties; een op rijkdom beluste koning waardig! Simon Masschelein werkt met steen, hout en ijzer. In combinatie met de vaak kolossale afmetingen, hebben ook deze de theatraliteit die ik zoek.

Kunstenaar Jan Van Imschoot is opgegroeid tegenover het Bos *De dode Moer* in Beervelde. Het is daar dat Malpertuus, de Burcht van Reynaert wordt gesitueerd. Dwalend door dit bos tijdens zijn kindertijd, kwam hij hem tegen en is hij meegelokt in diens hol. Zo sprokkelt en bricoleert Kasper De Vos eveneens met de dingen die hij op zijn weg vindt. Jim Jilborn maakt in zijn installaties gebruik van pek. Dit traag druipend goedje is zwarter dan zwart! Verraadt deze materiaalkeuze zijn ondoorgrondelijke aard? Al gravend stoot ik zelf vaak op oude-half-versmolten plastic voorwerpen die hun verhalen niet zomaar prijs geven. Toen ik recent een werk van kunstenaar Leyla Aydoslu zag, deed dit mij denken aan één van die schatten die ik dagelijks opgraaf.

Je houdt ervan het Reynaertverhaal in een hedendaags (relevant) jasje te steken.

Karen Els Dietvorst maakte ooit een reeks *skulls* naar aanleiding van de oorlog in Joegoslavië. Ondertussen zijn we twintig jaar verder en is het werk helaas nog altijd relevant, actueel en universeel. De ontheemde figuren op de foto's van Veronika Pot confronteren ons met de illusie van het beloofde land. Zo kader ik iedereen binnen dat concept en is er telkens een andere benadering. De chaos waarmee Ian de Weerd ons confronteert met zijn installaties, is deze nog wel te ordenen? Zo laat totaalkunstenaar Adriaan Rees tijdens performances het beest in zich naar boven komen. Het resultaat is een vreemd schouwspel van dansende en schilderende hazen. En de opzweepende performance die ik van Myrthe van der Mark zag, sleurde mij mee in een wilde dans die ons doet vergeten wat te hard snijdt. En Cindy Morlion toont ons een klein werkje dat in schrill contrast staat tot al dat rauwe, theatrale en brute geweld van de andere kunstenaars. Misschien biedt het wat troost en hoop?

Een ganse boterham, maar wel een boeiende!

Karen Ik ben *an sich* een kunstenaar, geen curator. Bijgevolg benader ik de tentoonstelling ook anders. Mijn eigen werk is nooit helemaal klaar en ik denk dat dit concept ook niet 'af' zal zijn. Ik wil ruimte laten voor de inbreng van al die kunstenaars. Het is de bedoeling dat het een expo wordt die kan evolueren. Ik hoop dat er een fijne dynamiek komt met plaats voor het onverwachte.

Ik kijk ernaar uit om af te dalen in dit oord van verderf, Karen!

Marius Ritiu - Ian De Weerd - Simon Masschelein - Els Dietvorst - Jadot & Barbier - Veronika Pot - Jan Van Imschoot - Cindy Morlion - Myrthe van der Mark - Hans Lemmen - Benny Luyckx - Karen Oger - Leyla Aydoslu - Jim Jilborn - Adriaan Rees - Kasper De Vos - Joseph Beuys